ОЦІНКА ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА ЗА ДОПОМОГОЮ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ[1]

Ярослав Ю. Ю.

DOI: 10.53672/ej.1.2020.01[1] Check for updates

Анотація. Висновок експерта не має наперед установленої сили, однак лише щодо цього доказу закон прямо вимагає вмотивовувати незгоду (ч. 10 ст. 101 КПК України). Ю. Ю. Ярослав показує, що суд і слідство, як правило, здатні перевірити формально-процесуальний бік висновку, але не його науково-технічну й методичну правильність; через це доказове значення висновку завищується, а сам він перетворюється на безальтернативну «чорну скриню». Мета статті полягає в тому, щоб розкрити зміст оцінки висновку експерта за допомогою спеціальних знань і запропонувати процесуальні механізми її вдосконалення. Спираючись на визначення В. Ю. Шепітька з Великої української юридичної енциклопедії та на підходи інших криміналістів до «формальної» і «сутнісної» оцінки, автор виокремлює п'ять напрямів перевірки достовірності висновку: повноту і якість наданих об'єктів; правильність вибору методики (зокрема, використання методики, відсутньої в Реєстрі атестованих методик Мін'юсту, знищення речового доказу без резервування залишків); правильність застосування методики, приладів і підготовки об'єкта; логічну обґрунтованість проміжних і заключних висновків; підготовленість експерта до роботи за обраною методикою. Проаналізовано процесуальні засоби перевірки: допит експерта (ст. 356 КПК), додаткову чи повторну експертизу, консультації спеціаліста (ст. ст. 71, 360 КПК), право адвоката одержувати письмові висновки фахівців. Окремо досліджено позасудові шляхи. Рецензування висновків за скаргами сторін на підставі Порядку, затвердженого наказом Мін'юсту від 25.05.2015 № 775/5, автор називає «бюрократичним» і вважає незаконним втручанням у діяльність експерта (ст. 4 Закону «Про судову експертизу», ст. 124 Конституції України); «ініціативне» рецензування із залученням рецензента як спеціаліста визнано правомірним, хоча суди використовують його рідко. Критично оцінено й п. 4.13 Інструкції № 53/5, що дозволяє керівникові державної установи передоручити експертизу комісії. Ураховуючи досвід Нідерландів і Франції, автор пропонує доповнити ст. ст. 242, 243, 332 КПК України правом сторони клопотати про включення до комісії експертів фахівця, який оцінюватиме правильність застосування методики. Пропозиції адресовано суддям, прокурорам, слідчим, адвокатам і судовим експертам.

Ключові слова: висновок експерта, оцінка висновку експерта, спеціальні знання, достовірність висновку експерта, методика експертного дослідження, Реєстр атестованих методик, рецензування висновків судових експертів, спеціаліст, повторна експертиза, комісійна експертиза, кримінальне провадження.

Evaluation of an Expert Opinion with the Use of Special Knowledge

Yaroslav Yu. Yu.

Abstract. An expert opinion has no predetermined probative force, yet it is the only type of evidence for which the Criminal Procedure Code of Ukraine expressly requires that disagreement be reasoned. Courts and investigators can usually verify procedural compliance but seldom have the expertise to judge the scientific and methodological soundness of the findings, so the weight of the opinion tends to be overstated. The article by Yaroslav Yu. Yu. clarifies what evaluating an expert opinion with the help of special knowledge involves and how its procedural forms could be improved. Building

on the definition by V. Yu. Shepitko and on earlier distinctions between formal and substantive evaluation, the author proposes five lines of review: completeness and quality of the submitted objects; correctness of the chosen method, including reliance on methods missing from the Register of Certified Forensic Methods of the Ministry of Justice of Ukraine; correct application of the method, instruments and sample preparation; logical validity of intermediate and final conclusions; and the expert's competence in the chosen method. The paper reviews in-court mechanisms (examination of the expert, additional or repeat examination, consultations of a specialist) and out-of-court reviews. Review of private experts' opinions upon parties' complaints under the 2015 Procedure of the Ministry of Justice is argued to interfere with expert activity and to encroach on the exclusive powers of the courts, while reviews commissioned by a party are considered lawful. Drawing on Dutch and French criminal procedure, the author proposes amending Articles 242, 243 and 332 of the Code so that, at a party's request, a specialist assessing the method may join a commission of experts. The proposals address judges, prosecutors, defence lawyers and forensic experts.

Keywords: expert opinion, evaluation of expert evidence, special knowledge, reliability of expert opinion, forensic methodology, Register of Certified Forensic Methods, peer review of expert opinions, specialist, repeat forensic examination, commission examination, criminal proceedings.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 23.02.2020; у номері — 28.02.2020; DOI:* ***10.53672/ej.1.2020.01***[1].

Повний текст

Текст статті.

Процесуальна оцінка будь-якого доказу є прерогативою суду та досудового слідства. Оскільки деякі докази, зокрема, висновок експерта, являються продуктами розумової діяльності осіб із спеціальними знаннями, при їх оцінці обійтись без застосування таких знань неможливо. Оцінка проводиться за визначеними в теорії доказів критеріями відносності, допустимості, достовірності і доказового значення (доказової сили), що і є її предметом [2, с.131].

Термін «оцінка висновку експерта» В.Ю.Шепітьком у Великій українській юридичній енциклопедії описується наступним чином, це - «складна розумова діяльність, яка охоплює: 1) аналіз дотримання процесуального порядку доручення та проведення судової експертизи; 2) визначення відповідності висновку експерта завданню; 3) встановлення повноти та наукової обгрунтованості висновку експерта; 4) визначення відповідності висновку експерта іншим зібраним під час провадження доказам; 5) перевірку належності (віднесення до кримінального провадження) даних, які містяться у висновку» [4, с.577-578]. В цьому дійстві висновок експерта співставляється з іншими доказами по справі, визначається ступінь повноти проведеного в ньому дослідження, наукової обґрунтованості зроблених висновків, дотримання процесуальних вимог при проведенні експертизи, правдивість отриманих експертом результатів, значення в доказуванні встановлених експертизою фактів.

Як і всі докази, висновок експерта немає заздалегідь встановленої сили, тобто виключної обов'язковості для суду та досудового слідства. Але тільки по відношенню до нього законодавець прямо вказує на необхідність мотивування незгоди із ним (п.10 ст.101 КПК України). Вважаємо, що це виходить із складного замісу різновидів спеціальних

знань при його здійсненні – формальних - процесуальних (в сфері експертизи) та сутнісних – (науково-технічних та методичних). Тому висновок експерта прийнято оцінювати з двох сторін, Зінін О.М., Н.П.Майліс називають їх «формальною» та «сутнісною» [1, с. 186-187], М.Г. Щербаковський вважає це рівнями оцінки – «логіко-процесуальним» та «спеціальним» [5, с.213-214]. Якщо з формально-процесуальної позиції - встановлення дотримання процесуального закону, правильності оформлення висновку, а також вирішення питання відводу експерта-виконавця оцінити цей доказ не представляється складним, то найбільш проблематично для суду і досудового слідства здійснити оцінку правильності висновку експерта з сутнісної (науково-технічної та методичної) точки зору, оскільки, як правило, ці владні суб'єкти не володіють відповідними спеціальними експертними знаннями, не обізнані в сучасних експертних технологіях. На практиці ця складність породжує тенденцію завишення доказового значення висновку експерта, представлення його у вигляді безальтернативної «чорної скрині», в певній мірі ствердження реанімації відкинутої сто років назад концепції діяльності експерта в судочинстві як «наукового судді».

Аналіз правильності обрання експертом методики дослідження та особливостей її застосування, формулювання висновків, що випливають з приписів методики, фактично є оцінкою правильності обраного експертом шляху дослідження. В свою чергу методично правильно обраний шлях експертного дослідження неухильно веде до формулювання правильного висновку експерта і, таким чином, встановлення базових підстав достовірності цього доказу.

Науково-технічні та методичні компоненти оцінки достовірності висновку експерта автори описують по-різному: Зінін О.М., Н.П.Майліс в «суттєвій» оцінці висновку експерта вбачають такі елементи – «допустимість об'єктів, досліджуваних експертом; встановлення достовірності висновку; достатність наданих експерту матеріалів для проведення дослідження; правильність наданих експерту вихідних даних; визначення повноти проведеного дослідження» [1, с.186-187]. М.Г.Щербаковський в загальну оцінку «спеціальної» сторони висновку експерта вкладає такі окремі її складові: «визначення достатньої кількості наданих на експертизу об'єктів для вирішення поставлених питань, оцінку доброякісності наданих об'єктів, правильності вихідних даних; оцінку цілеспрямованості, правомірності і наукової обґрунтованості застосованої експертом методики (метода) дослідження; оцінка повноти проведеного дослідження; оцінка правильності опису і інтерпретації встановлених ознак об'єктів; оцінка наукової обґрунтованості проміжних і підсумкових висновків; визначення компетентності експерта» [5, с.220-224]. Ю.К.Орлов, розглядаючи в більш широкому вмісті критерій достовірності висновку експерта, називає такі умови як: «надійність застосованої експертом методики; достатність і доброякісність наданого експерту матеріалу; повнота проведеного експертом дослідження; аргументованість висновків експерта в самому висновку; узгодженість (непротиріччя) висновку із наявними в справі доказами (в тому числу, з іншими висновками)» [2, с.142-151].

На наш розсуд, в оцінці достовірності висновку експерта в частині науково-технічних та методичних підходів, як найбільш важливих складових критерія достовірності цього доказу, що вимагає застосування спеціальних знань, необхідно керуватись такими окремими напрямками:

1) З'ясуванням повноти та якості наданих на експертизу об'єктів;

2) З'ясуванням питання правильності обрання методики дослідження:

- встановлення помилки у виборі методики дослідження, зокрема, вибір неперевіреної (і неатестованої) методики, дані про яку відсутні в Реєстрі атестованих методик, який веде Мінюст України;

- встановлення недостатності обґрунтування вибору авторської методики, розробленої на підставі даних Реєстру атестованих методик, який веде Мінюст України;

- застосуванню руйнівних речовий доказ методів чи використання їх раніше неруйнівних методів;

- знищення речового доказу в результаті застосування руйнівних методів без резервування залишків з метою забезпечення перевірочного дослідження;

3) З'ясування правильності використання методики відповідно до рекомендацій;

- встановлення відхилень від порядку та повноти застосування методики, що є наслідком ігнорування вимогами логічної (або процедурної) складової методики;

- аналіз технологічної правильності застосування науково-технічних засобів (приладів), зокрема, перевірка сертифікаційних даних науково-технічного засобу та метрологічного грунтування результатів;

- аналіз правильності підготовки об'єкту (речовини) для дослідження:

4) З'ясуванням логічної правильності оцінки ознак, що відповідає методичним рекомендаціям, і обґрунтованості проміжних та заключних висновків;

5) З'ясуванням рівня підготовленості експерта до володіння обраної методикою (як варіанту – наявності в нього дозволів (сертифікатів) на проведення окремих видів дослідження).

Процесуальна та сутнісна сторони оцінки висновку експерта є взаємопов'язаними. Так, оцінюючи повноту та якість наданих на експертизу об'єктів, необхідно перевірити чи мало місце клопотання експерта щодо надання додаткових матеріалів чи зразків при явній їх потребі. Якщо експертом використовувались руйнівні методи дослідження, необхідно перевірити чи узгоджувалось це питання із замовником і чи наданий був на це дозвіл. Визначення методичної підготовленості експерта також відноситься не тільки до оцінки «спеціальної» сторони висновку експерта (М.Г.Щербаковський), але й до такого елементу оцінки як допустимість його, оскільки некомпетентний експерт не може бути правомірним суб'єктом експертизи (допущеним до виконання судової експертизи).

Судді та прокурорсько-слідчі працівники, як основні замовники судових експертиз, з метою удосконалення знань в сфері сучасних експертних технологій, повинні постійно підвищувати свою кваліфікацію, що в подальшому має позитивно вплинути на формування їх внутрішнього переконання при розгляді конкретних справ. До проведення методичних занять з питань сучасних можливостей судової експертизи можуть залучатись лектори як з числа працівників державних судово-експертних установ (хоча на практиці так і виходить!) так і приватні експерти, а також фахівці вищих навчальних закладів чи практичної сфери. Проведення таких занять має плануватися на певний пері-

од, за заздалегідь узгоджуваними темами. Такі методичні заняття за певними експертними напрямками реалізовані і в сфері адвокатури (що, до речі, визнається як захід з підвищення кваліфікації), оскільки адвокати, як учасники судочинства, також повинні мати уяву про сучасні експертні засоби та технологічні особливості їх застосування.

Судді та прокурорсько-слідчі працівники мають можливість і напряму користуватись Реєстром атестованих методик експертних досліджень, який в електронному форматі веде Мінюст згідно зі ст. 8 ЗУ «Про судову експертизу» і який є у відкритому доступі. Але самостійного ознайомлення з ним явно недостатньо для отримання вичерпної інформації про їх застосування, оскільки фактично він обмежений лише переліком літературних джерел. Щоб докопатися до складових методик (концептуальної та логічної або процедурної), з'ясувати правильність застосування експертом сучасних інструментальних методів та комп'ютерних програм необхідно глибоко поринути в аналіз цих літературних джерел, а це без фахових консультацій здійснити проблематично. Тільки при попередній самопідготовці методичні заняття із суддями та прокурорсько-слідчими працівниками зможуть стати ефективними і змінити свій формально-декларативний характер.

Основний шлях оцінки правильності зроблених висновків та обраної експертом методики у випадку протиріччя із іншими доказами реалізується в результатах наступної (додаткової чи повторної) експертизи, регламентується нормами процесуального закону, проходить демократично, під контролем всіх учасників процесу. Спочатку в судочинстві з'являється первинний висновок експерта, як результат діяльності експерта (ст. 69 КПК України). Провівши дослідження з використанням обраної за даними Реєстру методики, експерт складає висновок, який є доказом у справі (ст.ст. 84,101 КПК України). Сумніви щодо хибності висновку експерта, в тому числі, нечіткості формулювань, неповноти дослідження, нелогічності висновків чи в його науково-методичній правильності, на практиці дають право сторонам клопотати перед судом про виклик експерта у судове засідання та допит його згідно ст.356 КПК України з метою роз'яснення свого висновку. Суд задовольняє це клопотання, викликає експерта в засідання повісткою (ст.ст. 134, 135 КПК України). Законом передбачена відповідальність експерта за неявку без поважних причин в судове засідання (ст. 70 КПК України). Експерт налаштовується на надання вичерпно правдивих пояснень щодо свого висновку, для чого складає присягу та попереджається про кримінальну відповідальність за надання неправдивих пояснень. Експерту в судовому засіданні, окрім інших, можуть бути задані також будь-які питання щодо обраної в експертному дослідженні методики і висновків, які виходять в результаті її застосування. Якщо експерт зуміє доказати правильність обрання та використання методики та бездоганність висновків, що виходять із проведених досліджень, на цьому може бути поставлена крапка у науково-методичній оцінці правильності первинного висновку експерта. Якщо ж ні, то суд, за своєю ініціативою або за ініціативою сторін (сторони), має право призначити наступну (додаткову чи повторну) експертизу. Коли сумніви розвіюються таким процесуальним шляхом, жодних питань не виникає, бо цей шлях перевірки первинної експертизи виступає найбільш гармонійним з точки зору інтересів сторін і повністю відповідає процесуальному закону.

Кожна з сторін має право сумніватись у будь-якому аспекті висновку експерта, включаючи його науково-методичну правильність. Пошук сторонами обґрунтування своїх сумнівів здійснюється на практиці різними шляхами.

Один з них в останній час став популярним серед адвокатів – це рецензування висновку експерта через подачу скарги до Мінюсту України. Він знайшов своє обґрунтування згідно діючого підзаконного акту – Порядку проведення рецензування висновків судових експертів та висновків експертних досліджень, затвердженого Наказом Мінюсту України 25.05.2015 року № 775/5, за п.3 якого передбачається застосування цього "заходу" для підготовки та перепідготовки приватних та державних експертів, проведення планових перевірок приватних експертів, а також за «дорученням Мінюсту України».

Якщо для поточної перевірки державних експертів основою є щорічний план рецензування висновків, для перевірки приватних експертів – графік проведення планових перевірок територіальними підрозділами Мінюсту, для оцінки підготовки приватних експертів – договір або план підготовки фахівця, який має намір отримати (підтвердити) кваліфікацію судового експерта, то причину втручання Мінюсту за цим Порядком рецензування зрозуміти неможливо (як варіант - екстрасенсорно). Передбачається (підтверджується практикою), і це свідомо, мабуть, залишили за межами регулювання, що питання рецензування висновків експертів перед Мінюстом в більшості випадків ставлять сторони у справах у своїх скаргах. Суб'єктом рецензування (рецензентом) за цим Порядком виступає працівник державної спеціалізованої експертної установи – НДІСЕ МЮ України з відповідної експертної спеціальності з не менш ніж 3-річним стажем роботи, що, на наш розсуд, не виступає гарантією надання об'єктивної за сутністю рецензії, як з позиції монополізації права на істину, так і з позиції невеликого експертного стажу виконавця.

Вважаємо, що мета здійснення такого рецензування відступає від декларованого «вдосконалення професійної майстерності експертів, поліпшення якості та обґрунтованості їх висновків» (п.2 Порядку рецензування), а замовникам його – сторонам у справах, які не знайшли аргументів в доведення своєї позиції в судових засіданнях, на меті стає зовсім інше - зведення із експертами позасудових рахунків руками чиновників Мінюсту. Є всі підстави вважати цей шлях втручанням в діяльність експерта, що заборонено ст.4 ЗУ «Про судову експертизу», і що є порушенням конституційного принципу щодо здійснення правосуддя виключно судами - «делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається» (ст. 124 Конституції України). На саме звернення сторін до Мінюсту України згідно Закону України «Про звернення громадян» не поширюється порядок розгляду заяв та скарг, встановлений кримінально – процесуальним, цивільно - процесуальним та іншими законами, бо це не входить до повноважень органів державної влади (ст.ст. 5,12). Згідно з зазначеним Порядком рецензування рецензія на висновок недержавного експерта нібито не повинна надсилатись до скаржників (п.11) (перший примірник надсилається до Мінюсту, другий залишається у виконавця – фахівця НДІСЕ), але відомі випадки недотримання цієї вимоги, що призводить до використання їх адвокатами у документах, які подаються до суду (заперечень чи скарг). І не завжди суд відхиляє цю рецензію, як отриману у незаконний спосіб, повертаючись до єдино правильного процесуального шляху оцінки висновку експерта через виклик його в судове засідання і проведення допиту в

зв'язку із сумнівами, які виникли в суду та сторін. **Вважаємо, що такий позасудовий шлях оцінки висновку експерта (умовно назвемо його – бюрократичним) за незакінченими судом провадженнями є незаконним і підлягає скасуванню через внесення відповідних змін до зазначеного підзаконного акту («Порядку проведення рецензування...»).**

Другий шлях – це коли суб'єкт рецензії (рецензент) відшукується стороною по справі за власної ініціативи, а отримана рецензія використовується для підготовки заперечення на висновок експерта. Суб'єкта рецензії (рецензента) за клопотанням сторони (в разі його задоволення судом) в подальшому в якості спеціаліста слід залучати для надання консультації в судовому засіданні. Суб'єкт рецензії (рецензент) за деякими свідченнями вибирається більш демократично (не тільки зі сфери державних спеціалізованих експертних установ!), єдина вимога – щоб він мав спеціальні знання та навички, необхідні для аналізу висновку експерта. При цьому було б бажано, щоб замовники рецензії обирали рецензентів стаж роботи яких, за певним експертним напрямком, становив не менш ніж 5 років. Цей шлях (умовно назвемо його – ініціативний) виглядає більш ґрунтовним з точки зору дотримання норм закону, але не часто застосовується судами, бо ще існує обмежена думка на діяльність спеціаліста, тільки як помічника у збиранні та фіксації доказів. З точки зору дотримання вимог законодавства цей шлях не викликає заперечень, бо базується на праві адвоката «одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань» (п.10 ст.20 Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Ст.71 КПК України передбачає діяльність спеціаліста не тільки із застосування технічних або інших засобів, а й з надання консультацій під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань та навичок. Ст. 360 КПК України визначає і сферу можливого використання в суді допомоги спеціаліста у вигляді усних консультацій або письмових роз'яснень – під час дослідження доказів.

На відміну від експерта, спеціаліст не проводить дослідження речових доказів і не формулює висновки, а лише висловлює судження по питаннях, поставлених сторонами. **І в цій ситуації суд, отримавши від спеціаліста консультацію щодо правильності обраного у висновку експерта методичного шляху, вправі або погодитись із аналізованим висновком експерта, або, маючи сумнів, продовжити оціночне вивчення цього доказу шляхом застосування спеціальних знань при призначенні наступної (додаткової чи повторної) експертизи.**

Якщо Мінюст України вищеназваним підзаконним актом дозволив собі завуальовано проводити оцінку висновку експерта, то ще одним підзаконним актом ця дія відкрито дозволяється підвідомчому керівнику державної спеціалізованої експертної установи. Згідно п.4.13 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої Наказом Мінюсту України 08.10.1998 року № 53/5 (в редакції Наказу Мінюсту України від 27.07.2015 року № 1350/5) «...якщо при ознайомленні з висновком експерта буде встановлено, що дослідження проведені з недотриманням чи відхиленням від методики дослідження, керівник експертної установи може передоручити проведення судової експертизи комісії експертів, до якої включається також експерт, який проводив попереднє дослідження...». В цій дефініції керівник державної експертної установи прибирає на себе невластиві функції суду з оцінки достовірності народжувано-

го в його установі доказу – висновку (судового) експерта з точки зору вибору правильної методики і фактично без узгодження із замовником призначає наступну комісійну експертизу, правда включив до її складу і «винуватця» - експерта спірного висновку (це, згідно п.8 ст.101 КПК України, може призвести до складання окремих експертних висновків, що не було метою замовника). **За це керівник державної експертної установи не несе жодної відповідальності.** Про сурогативність та корупціоногенність таких повноважень керівника на вихідному контролі експертного провадження державної експертної установи і необхідність в зв'язку із цим внесення відповідних змін до мінюстівської «Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень» нами вже говорилось раніше [6, с.140-147] .

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, необхідно заключити про наявні і передбачені процесуальним законом дві форми спеціальних знань, які зазвичай застосовуються судом та досудовим слідством в питаннях оцінки спірних висновків експертів при їх використанні як окремо, так і спільно:

-призначення наступної (додаткової чи повторної) експертизи;

-консультативна допомога спеціаліста.

На наш погляд цих двох форм спеціальних знань для оцінки спірного висновку експерта недостатньо з наступних причин:

1. Підтвердження (не підтвердження) висновку в процедурі призначення наступної (повторної) експертизи і визначенні при цьому правильності (чи неправильності) обраного в первинній експертизі методичного шляху чи корегування обгрунтування і пояснення нечіткостей в описі обраної у висновку первинної експертизи методики за висновком наступної (додаткової чи повторної) експертизи відкладається на певний (в наших умовах достатньо значний) час;

2. Консультативна допомога спеціаліста не народжує передбаченого процесуальним законом доказу, вона тільки стимулює суд продовжити оцінку достовірності спірного висновку призначенням наступної (додаткової, чи повторної) експертизи.

Звернемось до практики європейських країн. Кримінальний процес деяких з них містить ще й додаткові – особливі - форми використання спеціальних знань в питаннях оцінки висновку експерта. Так, в кримінальному процесі Нідерландів є інститут участі освіченої особи, яка за клопотанням обвинуваченого залучається судом з метою: 1) присутності при проведенні експертизи та дачі ним рекомендацій офіційно призначеному експерту, надання коментарів до його висновку; 2) аналізу висновку офіційно призначеного експерта. В кримінальному процесі Франції ця форма використання спеціальних знань обмежена в повноваженнях – вона не є контролюючою з боку освіченої особи, а інформаційно-технічною для офіційно призначеного експерта [3, с.9].

В зв'язку із вищенаведеним доцільно здійснити вдосконалення вітчизняного судочинства в питанні оцінки висновку експерта як доказу шляхом розширення сфери використання спеціальних експертних знань. Рекомендується внести зміни до ст.ст.242, 243, 332 КПК України щодо можливості залучення за клопотанням сторони у справі до складу комісії експертів також фахівця, спроможного надавати базовому експерту (експертам) рекомендації в питаннях правильності застосування методики дослі-

дження та аналізувати ефективність обраного методичного шляху при проведенні досліджень згідно поставлених питань. Це дозволить підняти ґрунтовність процесуальної оцінки висновку експерта, аналізуючи результат сумісної роботи базового експерта (експертів) та експерта-оцінювача застосованої у висновку методики, і у відкритий, демократичний спосіб вирішити при цьому всі сумніви сторін в питанні недотримання (чи дотримання) методики експертного дослідження. Обидва експерти цього комісійно виконаного висновку за процедурою в судовому засіданні складають присягу та попереджаються про кримінальну відповідальність за дачу заздалегідь неправдивих висновків, що є гарантією доброякісності цього доказу. Зазначений правовий механізм назавжди виключить просочку позасудових оцінок висновків експертів. Подібна практика скасує також можливість зведення позасудових рахунків із експертами, які надали невигідні для певної сторони експертні висновки.

Список використаної літератури:

1. Зинин А.М., Майлис Н.П. Судебная экспертиза. Учебник.- М.: Право и закон; Юрайт-Издат, 2002.- 320с.

2. Орлов Ю.К. Судебная экспертиза как средство доказывания в уголовном судопроизводстве. Научное издание. – М.: Институт повышения квалификации российского центра судебной экспертизы. 2005.- 264с.

3. Самутичева Е.Ю. Заключение эксперта и его оценка в уголовном процессе (сравнительно-правовое исследование): дисс.канд.юр.наук 12.00.09 /Самутичева Екатерина Юрьевна.– М.: Моск. гос. ун.-т им. М.В.Ломоносова.- 2015.- 189с.

4. Шепітько В.Ю. Оцінка висновку експерта. – в кн. Велика українська юридична енциклопедія. Т.20 Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В.Ю.Шепітько (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого.- 2018.- 952с.: іл..

5 . Щербаковский М.Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование: Учебно-практическое пособие.- Харьков: Эспанада, 2005.- 544с.

6. Ярослав Ю.Ю., Мархевка О.В. Організаційно-процесуальні проблеми призначення судових експертиз. Матеріали наук.-практ. конф. «Норм.-прав. регул. суд.- експ. діяльн. в Україні».- Сімферополь: ХНДІСЕ, 2000.- с.140-147

В статье раскрывается оценка заключения эксперта с помощью специальных знаний. Дается определение термина «оценка заключения эксперта», описываются научно-технические и методические компоненты оценки достоверности заключения эксперта, анализируется современное украинское законодательство.

Ключевые слова: заключение эксперта, судебный эксперт, оценка заключения эксперта, судебная экспертиза.

У статті розкривається оцінка висновку експерта за допомогою спеціальних знань. Надається визначення терміну «оцінка висновку експерта», описуються науково-технічні та методичні компоненти оцінки достовірності висновку експерта, аналізується сучасне українське законодавство.

Ключові слова: *висновок експерта, судовий експерт, оцінка висновку експерта, судова експертиза.*

References

1. Yaroslav Yu. Yu. Otsinka vysnovku eksperta za dopomohoiu spetsialnykh znan [Evaluation of an Expert Opinion with the Use of Special Knowledge]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2020. Vol. 5, No. 1 (25). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2020.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/1064-yaroslav-yu-yu-otsinka-visnovku-eksperta-za-dopomogoyu-spetsialnikh-znan (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].